

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

12-14 грудня 2024 року

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

*присвяченої Всесвітньому дню науки
(12-14 грудня 2024 року)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 0/9(082)
М 754

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 2 від 24 лютого 2025 року)*

М 754 Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (12-14 грудня 2024 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 346 с.

ISBN 978-966-423-938-4

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки, технічні науки, природничі та математичні науки, економічні науки.

Збірник містить матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»* (12-14 грудня 2024 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-966-423-938-4

УДК 796.54:378.147.091.33-027.22](075.8)

**За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2025

ЗМІСТ

Напрямок: Природничі та математичні науки

Костянтин Кузь

Математичне моделювання взаємодії забруднення і природи14

Володимир Нестеренко, Ігор Малик

Дослідження впливу методу оптимізації виключенням слів на моделі трансформерів класифікації текстів в ONNX форматі19

Денис Онина, Олександр Маслюченко

Про ω -нормальність метризованих просторів.....23

Іван Порохнавець, Ігор Шапочка

Описання неізоморфних груп деякого класу черніковських 3-груп26

Уляна Костюк, Яна Поп'юк

Пошкодження об'єктів нафтопереробної промисловості України внаслідок бойових дій29

Ангеліна Коцюбан, Сергій Кирилюк

Щільність забудови м. Хотин та її вплив на стан природного середовища міста32

Яна Поп'юк, Уляна Костюк, Ірина Мельничук, Анатолій Кушнір, Тарас Гуцул, Микола Хобзей

Моніторинг наслідків російсько-української війни за даними ДЗЗ.....36

Тетяна Чорней, Галина Ковбінська

Нестандартні уроки географії41

Шавранський Василь, Пастушенко Роксолана

Палеорельєф ложа долини річки Прут у районі «Чернівецьких воріт»44

Федір Гладких

Характеристика синтезу білка при експериментальному аутоімунному гепатиті на тлі введення кондіціонованого середовища мезехімальних стовбурових клітин.....47

Тетяна Грек, Юрій Тинкевич

Генетичний поліморфізм українських популяцій інвазійної рослини *Impatiens parviflora* DC.51

Федір Гладких

Аутозапальний синдром, індукований ад'ювантами: імунопатогенез та новітні терапевтичні стратегії.....53

Євген Шевченко, Микола Чиж, Тетяна Лядова, Федір Гладких

Децелюляризація скафолдів для судинної трансплантації: кріомедичні підходи та проблема імуногенності57

Олександр Цигикало, Костянтин Владиченко

Інтеграція досліджень з порівняльної морфології людини та ссавців у ксенотрансплантологію61

Ruslan Aminov

Wound healing effect of medicinal leech *Hirudo Verbana*.....63

Град Мар'яна, Роман Іван, Федоренко Віктор

Вплив симбіотичних актиноміцетів у формуванні стійкості рослин до біотичних та абіотичних стресорів.....65

Людмила Козуб

Ідентифікація та біоінформатичний аналіз генів малих білків теплового стресу (sHSP) в *Oryza sativa*.....67

Михайло Войтович, Єлізавета Стаднік, Богдан Гонжак, Олексій Шупік, Євгеній Рибальченко, Владислав Чемерис, Юлія Мархоцька, Галина Мороховець

Цифрова грамотність освітян: результати опитування та перспективи70

Юліана Йосипенко, Юрій Халавка

Температурна чутливість та оптичні властивості композитів на основі AgInS₂76

Анастасія Лабик	
Поняття та зміст «Мови ненависті» в інтернеті у діяльності Ради Європи та Європейського суду з прав людини	145
Ніна Сметанюк	
Міжнародно-правове регулювання кіберпростору: сучасні виклики та перспективи розвитку.....	150
Олег Проскурняк	
Новели використання електронного суду в адміністративному судочинстві України.....	154
Alina Fesenko	
Peculiarities of the return of abducted children in the Russian-Ukrainian war: International legal aspect	158
Олександр Шарафін	
Шлях до примирення: історія становлення медіації.....	160
Анастасія Юрійчук	
Правові аспекти забезпечення вебдоступності: міжнародний досвід та українські реалії.....	164
Олександр Штефюк	
Особливості публічно-сервісних повноважень органів місцевого самоврядування Румунії.....	167
Костянтин Бондарєв	
Мотиваційні засади занять фізичною культурою і спортом населення України	171
Сергій Волос	
Впровадження громадянської компетентності у навчання фахівців соціономічної сфери у країнах ЄС.....	175
Анна Гакман	
Аналіз фізичного стану дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій.....	177
Петро Горюк	
Теоретичні засади фітнес технологій у тренувальному процесі юних панкратіоністів	181
Дмитро Гарбар	
Передумови розробки моделі формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки	185
Анна Іванів	
Роль соціальної роботи в адаптації внутрішньо переміщених осіб	189
Анастасія Ковальова	
Особливості формування основ стресостійкості у дітей дошкільного віку в умовах війни	192
Святослав Ткачик	
Спортивні ігри в оздоровчо-рекреаційних програмах для дітей 8-10 років, постраждалих внаслідок воєнних дій.....	197
Yana Prystupa, Iryna Petrenchuk	
Development of natural competence with the help of artificial intelligence through the prism of modern reforms	202
Віталія Дідух	
Розвиток лідерського потенціалу в здобувачів освіти крізь призму педагогіки партнерства.....	204
Юлія Соловей	
Інноваційні форми фізичної активності в роботі з дітьми дошкільного віку	207
Микола Байдюк	
Роль рухової активності в житті внутрішньо переміщених осіб похилого віку	210

РОЛЬ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ В ЖИТТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

Микола Байдюк

Кафедра теорії та методики фізичного виховання та спорту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
E-mail: m.baidiuk@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. Дана праця спрямована на аналіз ролі рухової активності в житті внутрішньо переміщених осіб похилого віку, з урахуванням специфіки їхніх життєвих обставин. Особлива увага приділяється розгляду фізіологічних та психологічних переваг активного способу життя, а також визначенню бар'єрів, які перешкоджають його впровадженню. Визначення ефективних стратегій залучення ВПО до рухової активності дозволить сприяти підвищенню їхнього рівня здоров'я, якості життя та соціальної інтеграції.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: рухова активність, здоров'я, похилий вік, внутрішньо переміщені особи, старіння

I. Вступ

Старіння – це природний процес, який несе з собою ряд функціональних, когнітивних і соціальних змін. Збереження мобільності та незалежності має вирішальне значення для благополуччя людей похилого віку, оскільки це дозволяє їм займатися руховою діяльністю, брати участь у соціальному та громадському житті та мати доступ до необхідних ресурсів [4].

На думку багатьох сучасних українських та закордонних авторів (Андрєєва О., Гакман А., Путятіна Г., Гурус І. і Хома О, Дудіцька С., Obi L., King A. & King D., Jerome G. та ін., Maresova P та ін.) оздоровча рекреаційна рухова активність позитивно впливає на дану категорію осіб, пригнічує інволюційні процеси в організмі, попереджає розвиток різноманітних хвороб пов'язаних з цим віком, дозволяє бути соціально активним.

Однак для внутрішньо переміщених людей похилого віку проблеми переселення та порушення їхнього попереднього способу життя можуть суттєво вплинути на їх здатність залишатися активними. В умовах сучасних суспільних викликів, спричинених воєнними діями та соціально-економічними кризами, питання здоров'я та добробуту внутрішньо переміщених осіб (ВПО) набувають особливого значення.

Питання рухової активності внутрішньо переміщених осіб похилого віку сучасними науковцями не достатньо досліджене. Аналізуючи наукові джерела по даній тематиці, автори Андрєєва О., Гакман А., Волосяк А., Кошура А. (2023), Ковальова Н. Дмитрів Р., Коваленко К., Ковальов В. (2024) приділяють увагу оздоровчій рекреаційній руховій активності ВПО зрілого віку. Вивченням соціального забезпечення та супроводу людей похилого віку займаються Рябошапка О. (2022) та Ковальчук І. (2023), тож можна зробити висновок, що дане питання не достатньо висвітлено та потребує подальшого вивчення.

Дана робота спрямована на дослідження ролі рухової активності в житті внутрішньо переміщених людей похилого віку, розглядаючи ключові детермінанти та вплив на їх загальний добробут. Так як одним із ключових аспектів підтримання здоров'я цієї категорії населення, особливо у процесі старіння, є рухова активність. Регулярна фізична активність позитивно впливає не лише на фізичний стан, але й на психоемоційне здоров'я, сприяючи адаптації до нових умов життя.

II. Основна частина

У Доповіді ООН про світовий соціальний стан (World social report 2023: Leaving no one behind in an ageing world, 2023) зазначається, що старіння населення є визначальною глобальною тенденцією нашого часу. Згідно з доповіддю, ці зміни зумовлені покращенням здоров'я

та медикаментозних методів лікування, розширенням доступу до освіти та зниженням народжуваності. Багато людей похилого віку абсолютно здорові чи економічно активні, тоді як інші борються з недугами або живуть у злиднях. У більш розвинених регіонах державні системи, включаючи пенсійне забезпечення та охорону здоров'я, покривають понад дві третини споживання людей похилого віку. Однак у менш розвинених регіонах люди похилого віку, зазвичай, працюють довше й більшою мірою покладаються на накопичені кошти чи допомогу сім'ї [5]. А якщо говорити про сучасну ситуацію, у якій знаходиться наша країна, до вище зазначених негативних чинників з якими зустрічаються люди похилого віку додаються також умови, коли даному контингенту осіб доводиться вимушено змінювати своє місце проживання, у зв'язку із військовими діями. Ці всі умови чинять негативний вплив на психологічне, фізичне та соціальне здоров'я людей похилого віку.

Також значна частина людей похилого віку, включаючи внутрішньо переміщених осіб, є фізично неактивними. Такий спосіб життя може мати шкідливий вплив на загальний стан здоров'я та якість життя. Щоб вирішити цю проблему, важливо розуміти перешкоди, з якими стикаються внутрішньо переміщені люди похилого віку у підтримці активного способу життя, і впроваджувати стратегії, які можуть підтримувати та заохочувати рухову активність серед цієї групи населення.

Основними бар'єрами, які перешкоджають впровадженню активного способу життя серед людей похилого віку належать фізичні обмеження, такі як хронічні захворювання або біль, фінансові труднощі, відсутність соціальної підтримки, страх перед травмами та недостатня обізнаність про користь рухової активності. Крім того, фактори навколишнього середовища, такі як відсутність безпечних місць для занять або непристосованість інфраструктури, можуть обмежувати можливості для рухової активності [6].

Рухова активність відіграє ключову роль у підтримці здоров'я та якості життя людей похилого віку, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Дослідження свідчать, що регулярна рухова активність сприяє зниженню біологічного віку та уповільненню процесів старіння організму [9]. Крім того, оздоровча рекреаційна рухова активність є ефективним засобом профілактики негативних стереотипів старіння та сприяє самоактуалізації особистості людей похилого віку [7].

Підтримка рухової активності має вирішальне значення для благополуччя людей похилого віку, включно з внутрішньо переміщеними особами. Регулярна рухова активність може забезпечити численні переваги для здоров'я, такі як зниження ризику серцево-судинних захворювань, діабету II типу, депресії та різних видів раку [2]. Крім того, рухова активність може допомогти впоратися з цими станами, підтримувати фізичні та когнітивні функції та зменшити ризик травм, пов'язаних із падінням [3].

Особливо важливою є рухова активність для ВПО, оскільки вона допомагає покращити психофізичний стан та сприяє соціальній інтеграції. Дослідження рівня рухової активності внутрішньо переміщених жінок зрілого віку показало, що більшість із них мають низькі показники фізичної активності, що вимагає впровадження спеціальних програм для підвищення їхньої рухової активності [8].

Таким чином, рухова активність є важливим чинником, що визначає здоров'я людини, особливо в похилому віці. Вона сприяє підвищенню функціональних можливостей організму, покращенню психоемоційного стану та загальному підвищенню якості життя [1]. Для ВПО впровадження програм оздоровчої рекреаційної рухової активності є необхідним кроком для забезпечення їхнього активного старіння та соціальної адаптації.

III. Висновки

Старіння населення є однією з визначальних глобальних тенденцій сучасності, зумовленою покращенням охорони здоров'я, розширенням доступу до освіти та зниженням рівня народжуваності. Багато людей похилого віку є активними та здоровими, але значна частина стикається з хворобами чи бідністю. До загальних проблем додаються виклики, пов'язані з військовими діями, через які внутрішньо переміщені особи (ВПО) змушені змінювати місце проживання, що негативно впливає на їхнє фізичне, психологічне та соціальне здоров'я.

Люди похилого віку стикаються з бар'єрами, такими як хронічні захворювання, біль, фінансові труднощі, страх перед травмами, відсутність соціальної підтримки, а також із фізичними перешкодами в середовищі (відсутність безпечних місць для рухової активності).

Рухова активність уповільнює процеси старіння, покращує функціональні можливості організму, запобігає розвитку серцево-судинних захворювань, діабету II типу, остеопорозу, депресії та інших хвороб. Вона також сприяє підтримці когнітивних функцій, зменшує ризик падінь, підвищує самооцінку та сприяє соціальній інтеграції.

Внутрішньо переміщені особи похилого віку мають нижчий рівень рухової активності, що вимагає спеціальних програм підтримки. Рухова активність сприяє не лише фізичному здоров'ю, але й психоемоційному благополуччю та соціальній адаптації ВПО.

Важливо впроваджувати програми оздоровчої рекреаційної рухової активності, які враховують специфічні потреби літніх людей, зокрема ВПО, для продовження тривалості активного довголіття та підвищення якості їхнього життя.

IV. Список використаних джерел

- [1] Andrieieva, O., & Hakman, A. (2021). Рухова активність та якість життя як компоненти активного старіння у похилому віці. *Physical Education Sport and Health Culture in Modern Society*, 2(54). P. 49-55. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2021-02-49-55>
- [2] Jerome, G. J., Boyer, W. R., Bustamante, E. E., Kariuki, J., Lopez-Jimenez, F., Paluch, A. E., Swift, D. L., Webber-Ritchey, K. J., & Barone Gibbs, B. (2023). Increasing Equity of Physical Activity Promotion for Optimal Cardiovascular Health in Adults: A Scientific Statement From the American Heart Association. *Circulation*. DOI: <https://doi.org/10.1161/cir.0000000000001148>
- [3] Potter, K., Rajala, C., Chase, C. J., & LeBlanc, R. (2022). Testing Leash Walking Training as a Physical Activity Intervention for Older Adult Dog Owners: A Feasibility Study. *Geriatrics*, 7(6), 120 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/geriatrics7060120>
- [4] Maresova, P., Krejcar, O., Maskuriy, R., Bakar, N. A. A., Selamat, A., Truhlarova, Z., Horak, J., Joukl, M., & Vítková, L. (2023). Challenges and opportunity in mobility among older adults – key determinant identification. *BMC Geriatrics*, 23(1). DOI: <https://doi.org/10.1186/s12877-023-04106-7>
- [5] World Social Report 2023: leaving no one behind in an ageing world (Звіт ООН: E.23.IV.2). (2023). United Nations publication. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2023_wsr-fullreport.pdf
- [6] Дмитрів, Д., & Дуб, О. (2019). Фізична активність людей старшого віку – захоплення чи вимога часу? Формула руху. URL : <http://formula-rukhu.com.ua/physical-activity-eldery/>
- [7] Дудіцька? С. П. (2019). Вітчизняний та зарубіжний досвід використання засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності у людей похилого віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. No 3(111). С. 56-61.
- [8] Ковальова, Н. В., Дмитрів, Р., Коваленко, К. А., & Ковальов, В. (2024). Рівень рухової активності внутрішньо переміщених жінок зрілого віку. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*, (6(179)). С. 121-125. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6\(179\).23](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.6(179).23)
- [9] Коробейніков, Г. (2010). Біологічні механізми старіння і рухова активність людини. *Фізична активність, здоров'я і спорт*, (2). С. 3-13.

THE ROLE OF MOTOR ACTIVITY IN THE LIFE OF INTERNALLY DISPLACED ELDERLY PERSONS

Mykola Baidiuk

ABSTRACT. This work aims to analyze the role of motor activity in the lives of internally displaced older persons, taking into account the specifics of their life circumstances. Special attention is paid to examining the physiological and psychological benefits of an active lifestyle, as well as identifying barriers that prevent its implementation. Identifying effective strategies for engaging IDPs in physical activity will help improve their health, quality of life, and social integration.

KEYWORDS: motor activity, health, old age, internally displaced persons, aging